

Energiatámogatások és megújuló energiaforrások

Az állam pénzügyi beavatkozásai az energiaágazatban évek óta megszokott dolognak számítanak. A kormányok e támogatásokkal igyekeznek növelni az ellátás biztonságát, csökkenteni a levegőszennyezést és az üvegházhatású gázok kibocsátását, továbbá fokozni a versenyképességet, biztosítani a szociális juttatásokat, és gondoskodni a foglalkoztatás védelméről.

Sokan vitatják azonban, hogy az eddig nyújtott támogatások mennyire voltak hatékonyak, s nem mellékes természetesen az sem, hogy bizonyos idő elteltével a politikai prioritások és a technológiai lehetőségek is változnak. Mindenképpen szükség van tehát a létező támogatások kiértékelésére annak megállapítása érdekében, hogy azok valóban tükrözik-e a társadalom egészének igényeit. Ezt a kiértékelő munkát igyekeznek elősegíteni a korábbi EU-tagállamok (EU-15) jelenlegi támogatásainak — a megújuló energiaforrásokra különös figyelmet fordító — alábbi becslése.

Mik az energiatámogatások?

Az energiatámogatásokra vonatkozóan nem létezik egységes meghatározás, illetve harmonizált jelentési mechanizmus. A lehető legteljesebb kép biztosítása érdekében az EEA a közvetlen és a közvetett támogatási mechanizmusok széles skáláját vizsgálta meg (EEA, 2004). A költségvetési (on-budget) támogatások a nemzeti számlákon kormányzati kiadásként elszámolt kifizetések. Ide sorolhatók például az energiatermelők és -fogyasztók, illetve a kapcsolódó szervezetek javára történő pénzkifizetések, valamint az alacsony kamatú, vagy csökkentett kamatlábú kormányzati támogatású kölcsönök. A költségvetésen kívüli (off-budget) támogatások közé tartozik többek között az adómentesség és az adókedvezmény, a preferenciális piacra jutás, a szabályozási támogatási mechanizmusok és a természeti erőforrásokhoz való preferenciális hozzáférés.

1. táblázat. Az energiatámogatások becsült értékei 2001-ben, EU-15, milliárd euró

	Szilárd tüzelőanyag	Kőolaj és földgáz	Atomenergia	Megújuló energiaforrások	Összesen
Költségvetési	> 6.4	> 0.2	> 1.0	> 0.6	> 8.2
Költségvetésen kívüli	> 6.6	> 8.5	> 1.2	> 4.7	> 21.0
Összesen	> 13.0	> 8.7	> 2.2	> 5.3	> 29.2

Megjegyzés: A villamosenergia-támogatásokat a táblázat az áramfejlesztés során felhasznált elsődleges erőforrásokra vonatkozóan tartalmazza. A külső költségeket nem tartalmazza.

Forrás: EEA.

Az energiatámogatások becsült értékei az EU-15-ben

Az alábbi becslések számos különböző forrás adatainak felhasználásával készültek. A tanulmány az adatok hozzáférhetősége függvényében az EU-15-re korlátozódott.

Az (externális költségeket nem tartalmazó) összes támogatás értéke évi 29 milliárd euróra tehető (1. táblázat). Mennyiségileg a szilárd tüzelőanyagok kapták a legnagyobb támogatást, az egy energiaegységre jutó támogatás azonban a többi energiaforrásénál jóval magasabb volt a megújuló energiaforrások esetén. Nem alaptalanul feltételezhetjük tehát, hogy a kormányok fokozatosan eljutnak arra a felismerésre, hogy a megújuló energia jóval kevésbé fejlett iparágak a teljes körű kereskedelmi fejlődés biztosítása érdekében nagyobb technológiai és piaci támogatást igényel.

Szilárd tüzelőanyagok. Németországban (több mint 4 milliárd euró) és Spanyolországban (több mint 1 milliárd euró) továbbra is jelentős a szénipar költségvetési támogatása. A költségvetésen kívüli támogatás különösen Németországban magas (kb. 3,5 milliárd euró).

Kőolaj és földgáz. A kőolaj viszonylag kis támogatásban részesül. A — főleg költségvetésen kívüli — földgáz támogatás Hollandiában (0,9–2,4 milliárd euró), az Egyesült Királyságban (kb. 1,4 milliárd euró) és Olaszországban (kb. 0,9 milliárd euró) jelentős.

Atomenergia. A nukleáris energia költségvetési támogatása a tagállamok (főleg Franciaország, Németország és Olaszország) és az Európai Közösség K+F célú támogatásaiból származik. Az adatok nem tartalmazzák a teljes körű felelősségbiztosítási kötelezettség hiányából eredő költségeket.

Megújuló energia. A megújuló energia támogatása az EU-15 vonatkozásában mára már mindenütt általánossá vált. A tagállamok e tekintetben az energia-felvételi díjakon, kötvényeken, vagy versenypályázatokon keresztül biztosított ártámogatás, valamint a tőketámogatás és az adómechanizmusok különböző formáinak kombinációját alkalmazzák (2. táblázat). Az e téren nyújtott támogatás szintje 2001-ben Németországban és Olaszországban volt a legmagasabb. A főleg energiafelvételi díjak formájában biztosított támogatás e két országban meghaladta az 1 milliárd eurót.

Villamos energia. Az áramfogyasztás Hollandiában (több mint 1,5 milliárd euró), az Egyesült Királyságban (kb. 1,5 milliárd euró) és Németországban (kb. 1,8 milliárd euró) részesült jelentős költségvetésen kívüli támogatásban.

Támogatások és megújuló energiaforrások

A jelenlegi helyzetet elsősorban az energiapiac liberalizálása és magánkézbe adása, és ennek eredményeként az egyébként várhatóan alacsonyabb energiaárak, folyamatos áringadozás, és a kapacitás bővítést célzó beruházások kapcsán felmerülő egyre nagyobb kereskedelmi kockázat jellemzi. Nem véletlen tehát, hogy az energiatervezők egyre gyakrabban adnak hangot azzal kapcsolatos aggodalmuknak, hogy az energiaigény következő 30 évre előirányzott növekedéséhez viszonyítva rendkívül kevés a magánszektoron belül a kapacitás bővítése érdekében végzett beruházás. Minél később kerül sor az elavult, fosszilis tüzelőanyagokkal működő erőművek leszerelésére, annál nehezebb lesz a nemzetközi kötelezettségeknek megfelelő mértékben csökkenteni az üvegházhatású gázok kibocsátását.

A megújuló energiaforrások fontos szerepet játszhatnak az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésében, a folyamatos energiaellátás biztosításában és az áringadozás mérséklésében. Ezek az előnyök a politikai célkitűzésekben — többek között az EU megújuló erőforrásokkal kapcsolatban 2010-re előirányzott számszerű célkitűzéseiben — is tükröződnek. E célokat azonban a politikai és pénzügyi támogatás jelenlegi szintje mellett lehetetlen lesz megvalósítani.

Hivatkozások:

EEA (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview* (Energiatámogatások az Európai Unióban, rövid áttekintés), EEA szakmai jelentés 1/2004.

Stenzel, T., Foxon, T. és Gross, R. (2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US. (A megújuló energia fejlődése Európában és az USA-ban – áttekintés)* A DTI Renewables Innovation Review October 2003, ICCEPT (az Egyesült Királyság Kereskedelmi és Ipari Minisztériumának megbízásából a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos innovációkra vonatkozó ICCEPT áttekintés)-hez készült jelentés.

2. táblázat. A megújuló technológiákkal kapcsolatos támogatási politikák különböző formái az EU-15-ben

Ország	Tőke-támogatások	Energiafelvételi díjak	Tanúsítványok/kötvények	Versenypályázatok	Adó-mechanizmusok
Ausztria	X	X	H		X
Belgium	X	X	X		X
Dánia	H	X			X
Finnország	X				X
Franciaország	X	X		X	X
Németország	X	X			X
Görögország	X	X			X
Írország	X			X	X
Olaszország	X	H	X		X
Luxemburg	X	X			
Hollandia	X	X	X		X
Portugália	X	X			X
Spanyolország	X	X			X
Svédország	X		X		X
Egyesült Királyság	X		X	H	X

Megjegyzés: X = jelenleg alkalmazott mechanizmus, H = mára megváltozott történelmi módszer.

Forrás: Stenzel, Foxon és Gross jelentése alapján átdolgozva (2003).

Az EEA-tájékoztatók a rendelkezésre álló legfrissebb információkon alapuló, rövid és könnyen értelmezhető bevezetést nyújtanak az aktuális környezeti kérdésekbe. A tájékoztatók az EEA honlapján keresztül érhetők el: www.eea.eu.int

